

Průběh č. 2/

Posudek na diplomovou práci Petry Paterové *Obyčejný život královského města Louny na konci 16. století*

Knihy, zachycující svědecké výpovědi u městských soudů, jsou v kontextu pramenů k dějinám měst jedinečné. Jejich obsah je bezbřehý, jejich řeč připomíná kakofonii. Zatímco obsah většiny ostatních městských knih můžeme definovat (berní rejstříky, urbáře, soudní knihy, cechovní registra atd. atd.), tématem knih svědomí, jak se tento pramen kupodivu stále nazývá, je chaos. Zaznívají zde výpovědi snad ke všem aspektům lidského života: Jsou zde zastoupeny genderové záležitosti, toponomastika, stravování, sexualita, lingvistika, kriminalita, hospodářské záležitosti, správní dějiny, zdravotnictví a dalo by se pokračovat. Zjednodušeně řečeno: Svědkové mluví o všem možném. Co se svědeckými knihami? Romantik si je bude číst a nechá jejich sdělení na sebe působit, pozitivista se bude snažit jejich obsah kategorizovat. Vzhledem k účelu, pro jaký diplomantka svou práci psala, neměla na vybranou a musela zvolit druhé pojetí.

Přistupme tedy na tento úhel pohledu a pokusme se práci zhodnotit. Z obecného hlediska je možné vysoce ocenit přístup Petry Paterové k práci. Je evidentní, že ji psala se zaujetím, nesnažila se ji odbyť. Domnívám se, že k ní použila všechnu relevantní literaturu, která k dané problematice v češtině vyšla. Její znalosti dosavadních výsledků historické práce na tomto poli a v neposlední řadě i způsob citování svědčí o tom, že o uváděných titulech nejen ví, ale že je i přečetla. Dále oceňuji i suverénní zvládnutí dějepiseckého „řemesla“. U absolventky Ústavu českých dějin FF UK by to mělo být samozřejmostí, u Petry Paterové k tomu přistupuje i její publikační praxe. Ocenit musím i formální, typografickou a jazykovou úroveň práce, která nebývá samozřejmostí. Vytýkání několika překlepů či přehlédnutí by zavánělo hnidopištvím. I když to bude jedním z témat, s nímž budu ve druhé části posudku polemizovat, mám respekt i ke způsobu, jakým způsobem diplomantka svoji práci strukturovala. Členění do kapitol 3 až 6 – pomineme-li obligátní první dvě a poslední čtyři – má svoji logiku a jistě je jedním z obhajitelných způsobů, jak do chaosu historických fakt, který kniha I C 34 přináší, vnést jakýs takýs řád. Kolegyně si poradila i s mnohdy nesnadnými paleografickými problémy, který před ní text, na jehož vzniku se podílely ruce pěti písařů, kladl. Až na pár nevýznamných drobností s jejím čtením textu souhlasím. V Závěru dokázala schopnost abstraktního myšlení, když dobře formulovala a zobecnila výsledky, k nimž došla. Zde šlo skutečně o zkoušku, zda shrnutí dokáže stručně formulovat, protože na všech Paterovou postulovaných závěrech se dosavadní literatura shoduje.

Výtky a připomínky v následující pasáži jsou samozřejmě subjektivní. Pravděpodobně každý historik, který by se touto materií zabýval, by k jejímu zpracování přistoupil trochu jinak (v čemž je kouzlo, ale i prokletí historie jakožto vědy).

Největší úskalí spatřuji v členění práce. Nepovažuji totiž vůbec za šťastné oddělení každodennosti a kriminality do dvou samostatných kapitol. Jednak byla kriminalita součástí každodennosti, jednak velká část příkladů uváděných v páté kapitole povahu kriminálních deliktů naplňuje (s. 34–38, 45–47, 50–51). I členění uvnitř samotné kapitoly 5 považuji za hodně problematické: „5.2. Žena, rodina a domácnost; 5.3. Řemeslníci a cechy; 5.4. Nemoci a smrt.“ Na jednu úroveň jsou zde totiž postaveny tři různé kategorie: genderová (ženy), společensko-profesní (řemeslníci) a stavu či děje (nemoci a smrt). Příklady uvedené v jednotlivých kapitolách pak nelogičnost členění potvrzují. Řemeslníci a příslušníci cechu Pavel Votava a Václav Voda páchali násilí na svých manželkách (s. 34–38). Právě tak mohl být tento text zařazen v pasáži o kriminalitě nebo řemeslnících. Příběh Ondřeje Sládka (s. 45–47) by právě tak – či spíše – mohl být zařazen do kapitoly 6.4.3 o cti a poctivosti. Příběh Víta Klace a Anny Skálové (s. 70) bych očekával v kapitole o postavení žen ve společnosti. (To je ta bezbřehost knih svědomí!) Ostatně sama diplomantka na s. 84 přiznává, že se k určitému fenoménu (smilstvo a cizoložství) vrací opětovně. Kapitulu o řemeslech nepovažuji za vhodně zařazenou. Pasáže o jednotlivých řemeslech (s. 48) nevypovídají nic ani o každodennosti či kriminalitě řemeslníků, ani o jejich postavení ve městě.

Neadekvátnost členění práce se nejlépe projevuje na s. 56–58. Rozhodně není vhodné, když se až uprostřed diplomové práce objeví pasáž, která o pramenu, z něhož se čerpá, pojednává obecně a zařazuje ho do struktury městských úředních knih.

Další připomínky už jsou marginální. Nelíbí se mi název diplomové práce. Jednak by se v něm měl po mém soudu objevit název pramene, na němž byla celá práce vystavěna. Také by mě zajímalo, jak probíhal v Lounech ten „neobyčejný“ život, známe-li nyní kontury toho obyčejného. V pozn. č. 9 chybí odkaz na citovanou práci Evy Procházkové. Za nic neříkající klišé považuji konstatování, že Louny byly na přelomu 16. a 17. století „zemědělsko-řemeslným městem“ (s. 25). Kdy vůbec Louny takovým městem nebyly a která města v Čechách, snad s výjimkou těch hornických, v té době taková nebyla? Toto své tvrzení autorka relativizuje na s. 86, kdy tvrdí, že Louny byly městem řemeslnicko-zemědělským. Je to úmyslně a je v tom rozdíl? Mezi nejbohatší řemeslníky se v Lounech počítali i řezníci (s. 27). Příklad uváděný na s. 29 bych hodnotil ne jako univerzitní studium, nýbrž jako tovaryšský vandr. Van Dülmenova zjištění, často zde citovaná, jsou sice zajímavá, ale na oblast Čech ji nelze vždy aplikovat (s. 49 a *passim*).

Úhrnem považuji práci Petry Paterové za velmi dobrou – důvody jsou shrnuty ve druhém odstavci posudku. Diplomantka má mnoho předpokladů stát se dobrou historičkou, ostatně její profesní začátky tomu poskytují institucionální základ. Čtení a interpretace pramenů se postupem doby mění u každého historika; není tomu jinak ani u autora tohoto posudku. Jsem přesvědčený, že s odstupem řádu desítek let bude diplomantka na tuto svoji juvenilii pohlížet se stejnou shovívavostí a distancí, jako oponent na vlastní dávné studie. Doporučuji tuto práci předložit k obhajobě a hodnotit známkou dvě.

Louny 13. 1. 2012

PhDr. Bohumír Roedl